

Råneälvens
NORRA KORTFISKEOMRÅDE

ÅRSRAPPORT

2023

Innehåll

Förord	1
Styrelsens sammansättning	2
Verksamhetsåret 2023	3
Inledning	3
Verksamhetsberättelse	4
Avvikelse från verksamhetsplan 2023	5
Övrig verksamhet	5
Verksamhetsplan 2024	6
Verksamheten i siffror	7
Laxräknaren i Gunnarsbyn	7
Fångstrapportering	7
Fiskekortförsäljning	8
Tätheter av juvenil lax	10
I vårt närområde	11
I vår omvärld	13

Förord

År 2023 blev, likt året innan, en besvikelse med låg uppgång och låga fångster av lax och havsvandrande öring. Det är en utveckling vi känner igen från i stort sett alla andra laxälvar. Under laxkonferensen Silver and Pearls som hölls i Luleå under november framhöll forskare att den troliga orsaken är brist på strömming i havet. Vår regering arbetar för närvarande hårt tillsammans med finska representanter för att fortsätta överbeskatta både lax och strömmingsbestånden.

Dessutom pågår fortsatt processen för Vattenfalls planerade industripark för vindkraft i älvdalen. Under året har Bodens kommun och Försvarmakten sagt nej till etableringen och vi har lämnat ett kritiskt samrådsyttrande där vi framhåller att påverkan på fisket, havsöringens lek- och uppväxtmiljö samt turismen medför att projektet bör stoppas i sin helhet. Nu återstår Gällivare kommuns svar som kommer i form av ett *tematiskt tillägg till översiktsplanen*. Även där har vi framfört kritik i ett samrådsyttrande.

Hur vårt fiske i Råneälven ska utvecklas beror alltså till stor del på regional, nationell och internationell politik. Detta är ju därför något som vi behöver förhålla oss till och vi avhandlar detta under rubriken *I vår omvärld*.

Det finns dock anledningar att glädjas då organisationen Rewilding Sweden tagit sig an Råneälvens avrinningsområde och under 2023 påbörjat miljöåterställningen i biflödet Abramsån. Vi har blivit informerade av Länsstyrelsen om deras kommande återställningsarbeten i biflödena Kvarnån, Börstån, Bjurån, Forsträskån och Forsträskbäcken. Länsstyrelsen har dessutom påbörjat arbete med att inrätta ett skyddsområde för flodkräftan och sist men inte minst har Sportfiskarna tillsammans med SCA skog pluggat och grävt igen diken och därmed återställt ca 18 ha dikad skogsmark i närheten av Norr-blåkölsbäcken, Norriån.

Styrelsens sammansättning

Styrelsen bestod under verksamhetsåret av:

- **Sven Norman** – Ordförande
- **Andreas Ek** – Kassör/vice ordförande
- **Andreas Broman** – Sekreterare

- **Rickard Lidberg** – Ordinarie ledamot
- **Tomas Degerman** – Ordinarie ledamot

- **Glenn Douglas** – Suppleant
- **Patrik Nilsson** – Suppleant
- **Erik Sundström** – Suppleant
- **Tommy Robén** – Suppleant

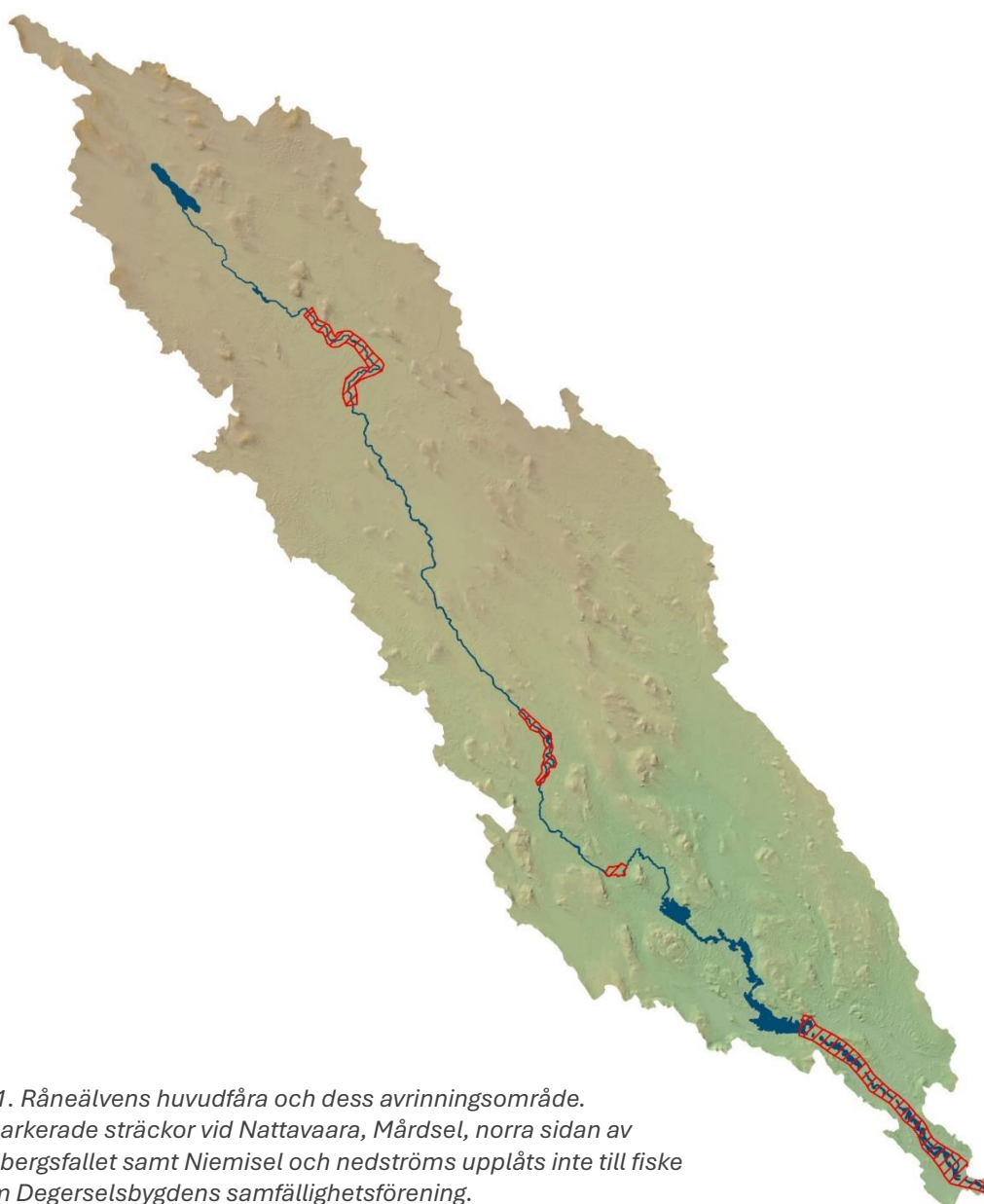

Verksamhetsåret 2023

Inledning

Degerselsbygdens samfällighetsförening förvaltar den samlade fiskerätten för 156 fastigheter samt arrenderar fiskerätten från SCA skog- och Sveaskogs marker längs med Råneälven. Detta innebär att vi erbjuder fiske längs en sträcka på nästan 13 mil (figur 1). Under verksamhetsåret 2023 hölls 4 välbesökta styrelsemöten utöver årsstämman och det konstituerande mötet.

Under våra möten har vi, utöver uppfyllandet av ordinarie verksamhetsplan, till exempel fört diskussioner om fiskeregler och upprustning av stugan vid Snasko samt bevakat frågan om den stora vindkraftsparken som planeras i anslutning till älven.

Figur 1. Råneälvens huvudfåra och dess avrinningsområde. Rödmarkerade sträckor vid Nattavaara, Mårdsel, norra sidan av Brännbergsfallet samt Niemisel och nedströms upplåts inte till fiske genom Degerselsbygdens samfällighetsförening.

Verksamhetsberättelse

Informera om kräftpesten - Vi har under året medverkat i en filminspelning tillsammans med länsstyrelsen där den färdiga filmen kommer informera och visa på sätt att desinficera fiskeutrustning. Vi har även tagit upp risker och informerat om desinficering vid ett flertal tillfällen i vår facebookgrupp, där den mesta av vår kommunikation sker.

Bedriva tillsyn – Under året har tillsyn bedrivits på en tillräcklig men inte optimal nivå. Ett för stort ansvar läggs i dagsläget på enskilda personer.

Rekrytera ytterligare tillsynspersoner – På grund av den stora arbetsbördan för enskilda tillsynspersoner har vi försökt rekrytera ytterligare tillsynspersoner. Vi har nyrekryterat en person som bedrivit viss tillsyn samtidigt som 2–3 personer ytterligare sagt sig vara intresserade att påbörja tillsyn under 2024.

Sälja fiskekort och laxplomber – År 2023 var första hela året då all vår fiskekortsförsäljning skedde via avtal med *Laxportalen*. Fiskekortet säljs nu till allra största del direkt på vår hemsida www.ranealven.se. Försäljningen har pågått utan problem och styrelsen är mycket nöjd med lösningen. En liten andel fiskekort säljs via affären i Gunnarsbyn eller personligen av styrelsemedlemmar.

Laxplomber har sålts på utvalda platser längs älven och i Boden samt Murjek. Det finns en viss kritik ibland laxfiskare om att systemet med plomber upplevs krångligt och att de kan vara svåra att få tag i. Vi har diskuterat frågan på alla styrelsemöten och styrelsen står fast vid ambitionen att fortsätta systemet med laxplomber.

Drifta laxräknaren – Vi har bedrivit laxräkning mellan slutet på maj och mitten av augusti. Problem med strömförsörjningen gjorde att vi behövde avsluta årets räkning några veckor innan planerat avslut. Som man däremot kan utläsa ur figur 5 så har troligen inte många fiskar missats på grund av detta eftersom mer än 90 % av fisken passerat Gunnarsbyn redan innan början på juli. Själva analysen av fiskens uppvandring har köpts in av *Simsonar*.

Erbjuda kräftfiske – Kräftfisket genomfördes andra helgen (tors-lör) i augusti och totalt såldes 82 kräftfiskekort. Detta är en minskning från år 2022 då totalt 114 kräftfiskekort såldes.

Nya eldstäder och bänkar – Nya eldstäder och bänkar har placerats ut i Klingersel och Snasko. Överstbyns byalag har också fått eldstad med bänkar för att placera ut vid Rörån.

Verksamhetsplan 2023

- Annordna fiskevårdsdag
- Informera om kräftpesten
- Bedriva tillsyn
- Rekrytera ytterligare tillsynspersoner
- Sälja fiskekort och laxplomber
- Drifta laxräknaren
- Erbjud kräftfiske
- Nya eldstäder och bänkar på vissa platser längs älven

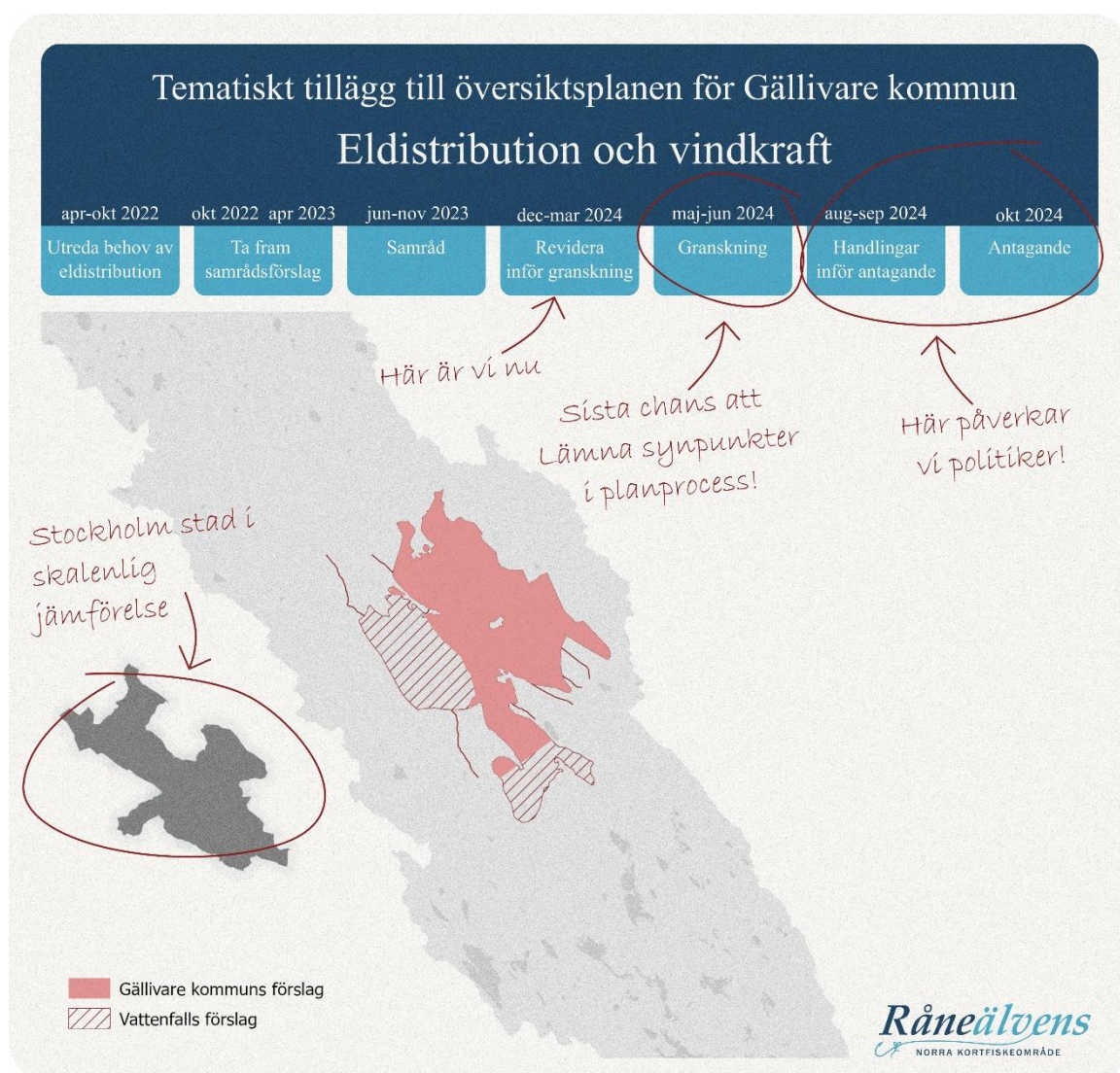
Figur 2. Kortfattad verksamhetsplan inför år 2023 och dess uppfyllande under verksamhetsåret 2023.

Avvikelse från verksamhetsplan 2023

Verksamhetsplanen för 2023 som vi hade att förhålla oss till beskrivs kortfattat i figur 2. Vi planerade att anordna en fiskevårdsdag med syftet att gynna havsöringens lekmöjligheter. Vi planerade insatsen till en av Röråns forsackar. På grund av allt för höga flöden var vi däremot tvungen att ställa in årets insats.

Övrig verksamhet

En stor fråga, vid sidan om ordinarie verksamhet, har förstås varit påverkansarbetet kring den planerade vindkraftsparken *Storlandet*. Vi har informerat boende i älvdalen om vår syn i RåEK's magasin *JustNu* samt via vår facebookside *Råneälvens norra kortfiskeområde*. Ett exempel på denna kommunikation visas i figur 3 som är ett utdrag ur vår sida i *JustNu* som släpptes under vecka 9 2024.

Figur 3. Genomgång av beslutsprocessen för det tematiska tillägget till översiktsplanen för Gällivare kommun.

Sven Norman och Glenn Douglas närvarade dessutom på ett samrådsmöte som Vattenfall höll tisdagen den 4e april 2023 där vi framförde vår syn på frågan. Där gavs vi

också möjligheten att framföra våra farhågor för Norrbottens-Kurirens läsare under en intervju som publicerades den 2a april 2023 under rubriken "Vindkraftparken hotar orörd natur i Råne älvdal". Vi lämnade därefter, under de nästkommande veckorna, in ett samrådsyttrande där vi till exempel påtalade vikten av den orörda naturen som viktig för oss närboende samt tillresta fiskegäster. I detta avseende lyssnade Vattenfall på vår kritik och minskade området till vad som visas i helrött i figur 3. Vårt huvudargument om att platsen inte är lämplig för vindkraftsproduktion handlar däremot om industriparkens påverkan på biflödena Norr-Lillån, Spikälven och Solälven. Detta har Vattenfall inte svarat offentligt på och vi får avvakta processens gång för att få svar.

En relativt stor förändring är att vi har uppdaterat fiskereglerna för att förenkla och modernisera. Fiskereglerna kan i sin helhet läsas på www.ranealven.se. Den största förändringen är att vi infört storleksbegränsningar på vissa arter.

Till sist så har vi köpt in nya jackor för våra tillsynspersoner.

Verksamhetsplan 2024

Verksamhetsplanen ser i allt väsentligt ut som för 2023 med de enda undantagen att vi kommer ta över analysdelen av laxräkningen samt utföra reparation på stugan i Snasko som är i behov av ett nytt tak (figur 4).

Analysen av de uppstigande laxarna har varit den i särklass största utgiftsposten för föreningen och genom att ta över jobbet med detta kommer medel frigöras för ytterligare fiskevård eller arbete med rastplatser till exempel.

Stugan i Snasko förvaltas av Gällivare kommun men det har blivit klart i diskussioner att de i dagsläget inte har möjlighet att utföra nödvändiga reparationer.

Vi har efter vidare kontakter med Gällivare kommun fått erbjudande om att de står för materialet om vi i samfälligheten utför reparationerna, vilket vi gått med på. Vi anser att värdet av dessa stugor är stort och hjälper gärna till.

Verksamhetsplan 2024

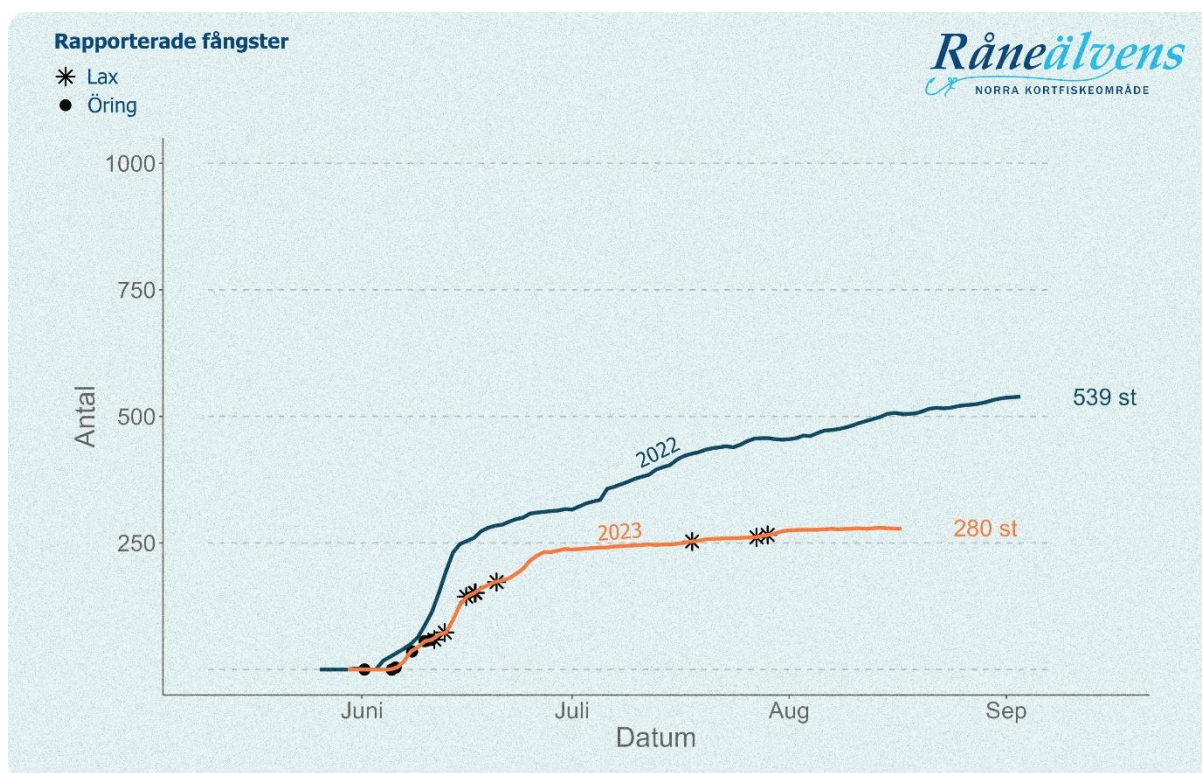
- Anordna fiskevårdsdag
- Informera om kräftpesten
- Bedriva tillsyn
- Rekrytera ytterligare tillsynspersoner
- Sälja fiskekort och laxplomber
- Drifta laxräknaren och analysera resultatet
- Erbjud kräftfiske
- Fortsatt inventera behov av eldstäder och bänkar längs älven
- Byta ut taket på stugan i Snasko

Figur 4. Kortfattad verksamhetsplan för verksamhetsåret 2024.

Verksamheten i siffror

Laxräknaren i Gunnarsbyn

Under 2023 har vi haft räknaren placerad i Gunnarsbyn på samma plats som under 2022. Vi var besvikna på de 539 stycken laxar som steg under 2022 så årets resultat med endast 280 st räknade laxar får anses mycket oroande (figur 5). Vi ska komma ihåg att med den typ av räknare vi har så kan det vara svårt att skilja mellan lax och öring. Därför får vi dessutom räkna med att en andel av de räknade fiskarna i själva verket är havsvandrande öring.

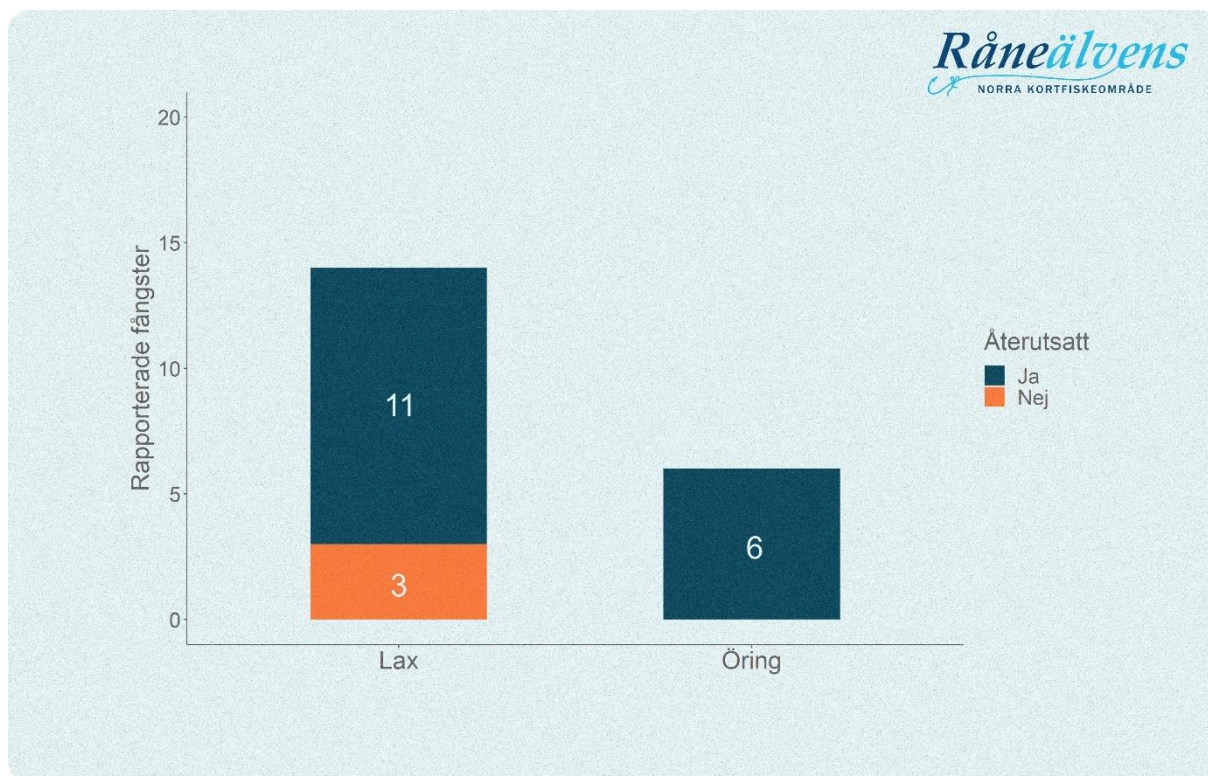

Figur 5. Antal räknade fiskar vid Gunnarsbyn under åren 2022 och 2023. Svarta symboler motsvarar fångstrapporterade fiskar. Notera att antalet fiskar för 2022 skiljer sig från tidigare rapporterade siffror (531) eftersom en ny standardiserad metod för "borträkning" av kelt i början av säsongen implementerats. Den nya metoden säkerställer att samma behandling av data görs varje år vilket förbättrar jämförelser mellan år och analyser av trender över tid.

Fångstrapportering

Under 2023 fångades och rapporterades 14 laxar och 6 öringar (figur 6). All fisk återutsattes utom 3 laxar. Fisket i älven på dessa arter får därför, trots lågt antal stigande fisk, anses ligga inom rimlig försiktighets gränser. Resultatet var jämförbart med år 2022 men med några fler fångade öringar under 2023. Eftersom rapporteringsförfarandet skiljer sig mellan 2022 och 2023 så gör vi inga vidare jämförelser mellan åren. Under kommande årsrapporter kommer vi titta mer på hur fångsterna och rapporteringen utvecklas mellan åren.

Figur 6. Inrapporterade fångster fördelade på art och huruvida de återutsatts eller ej.

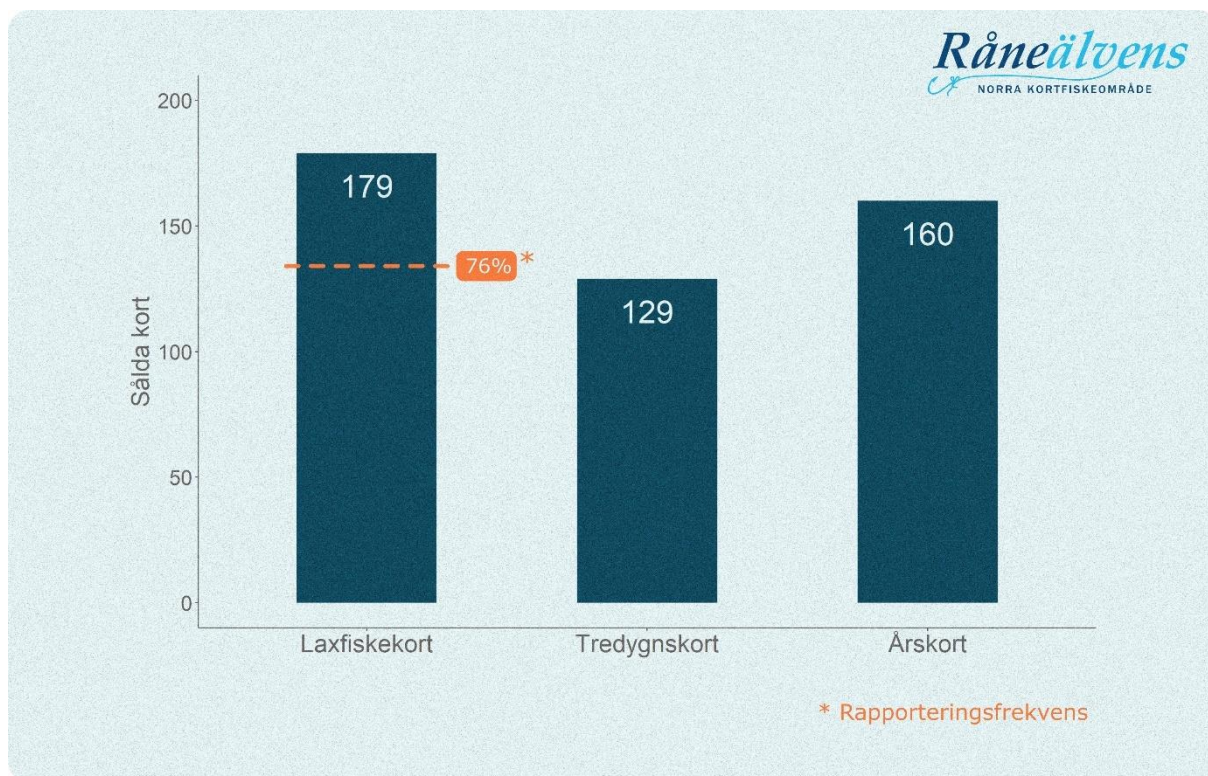
Fiskekortförsäljning

Under 2023 såldes färre laxfiskekort och plomber än vad vi förväntat oss innan (figur 7). Det stod relativt tidigt klart att årets inte skulle bli ett bra laxår. Laxfiskare i Råneälven är mycket medvetna om hur mycket lax som finns i älven och har därför valt att antingen fiska i annan älv eller helt enkelt fiska mindre än vanligt. Därför är det relativt låga antalet laxfiskekort inte förvånande.

Rapporteringsfrekvensen får anses vara klart godkänd på 76 % av de sålda laxfiskekorterna (figur 7). Att vi säljer alla fiskekort digitalt ger oss möjligheten att stänga av fiskare från att köpa nya fiskekort om de inte fångstrapporterar. 3 påminnelser om rapportering skickas ut automatiskt 24, 48 och 72 timmar efter avslutat fiske om ingen rapport kommer in. Om ingen rapport inkommit efter 72 timmar låses användaren från att köpa nya fiskekort fram till att rapporten är inlämnad.

Försäljningen av tredygnskort och årskort har däremot legat på en normal nivå.

Totalt såldes 82 kräftfiskekort inför fisket 2023 vilket är en nedgång från år 2022 då 114 kräftfiskekort såldes.

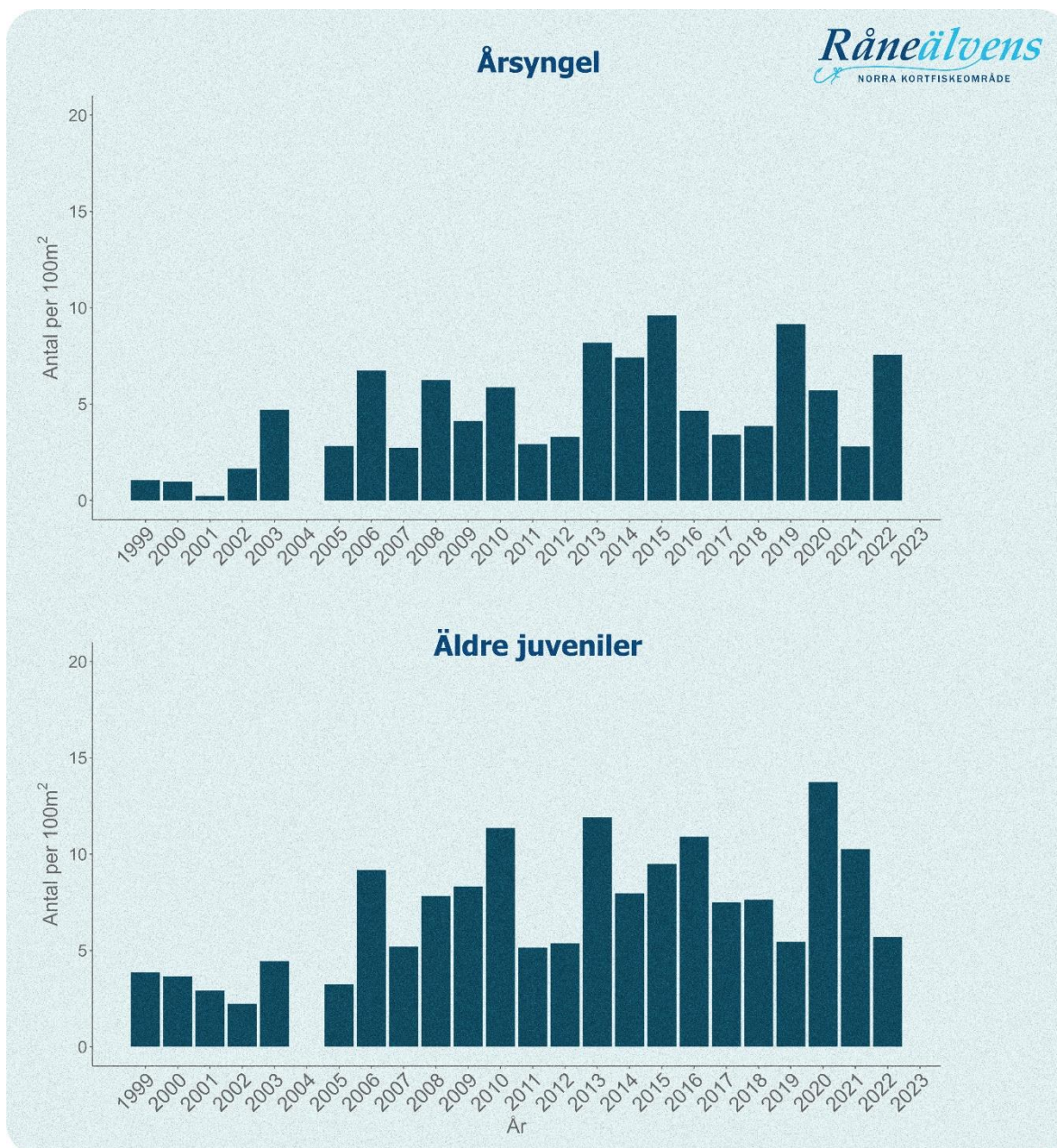

Figur 7. Antal sålda laxfiskekort, tredygnskort samt årskort under verksamhetsåret 2023. Linjen i orange visar andelen kort där fångstrapportering skett (76%).

Tätheter av juvenil lax

Under 2023 kunde länsstyrelsen tyvärr inte utföra sina elprovfisken på grund av allt för höga flöden. Klart är att den ökande trenden i tätheter som pågått sedan 2006 åtminstone avstannat. Förhoppningsvis är detta inte början på en nedåtgående trend för nyrekryteringen av lax i Råneälven.

Figur 8. Medelvärde av laxjuvenilers täthet på elfiskelokaler i Råneälven. Medelvärdet för alla år visas som streckade röda linjer. Källa: Länsstyrelsens provtagning. Databasen för provfiske i vattendrag - SERS

I vårt närområde

Det händer många bra saker i vårt närområde som utan tvekan kommer stärka Råneälvens fiskbestånd. Organisationen Rewilding Sweden har under året inlett sin verksamhet i Abramsån, ett biflöde till Råneälven, som ansluter till Råneälven i Avan söder om Sörbyn (figur 9). Där återställer de vattendraget efter flottningseran och säkerställer att arter som flodpärlmussla och öring ska kunna stärkas ytterligare. Organisationen har valt ut Råneälvens avrinningsområde till ett av 11 fokusområden i Europa vilket kan gynna bygden och naturen på många sätt. Centralt i deras modell är att naturrestaurering kan och bör gå hand i hand med till exempel sociala aspekter och utveckling av näringslivet där man tar vara på möjligheter för till exempel naturturism. Deras engagemang är hedrande och en stor möjlighet för våra fiskbestånd och bygden som helhet.

Figur 9. Organisationen Rewilding Sweden under deras arbete med att restaurera Abramsån. Foto: Arthur de Bruin.

Sportfiskarnas Tobias Hellman har förlagt en stor del av sin ungdomsverksamhet till Råneälvens avrinningsområde där han träffat skolklasser från mestadels Boden och Luleå kommuner vid Grundträsktjärnsbäcken och utbildat dem i bäckens ekologi och förevisat flodpärlmusslans relation till öringen.

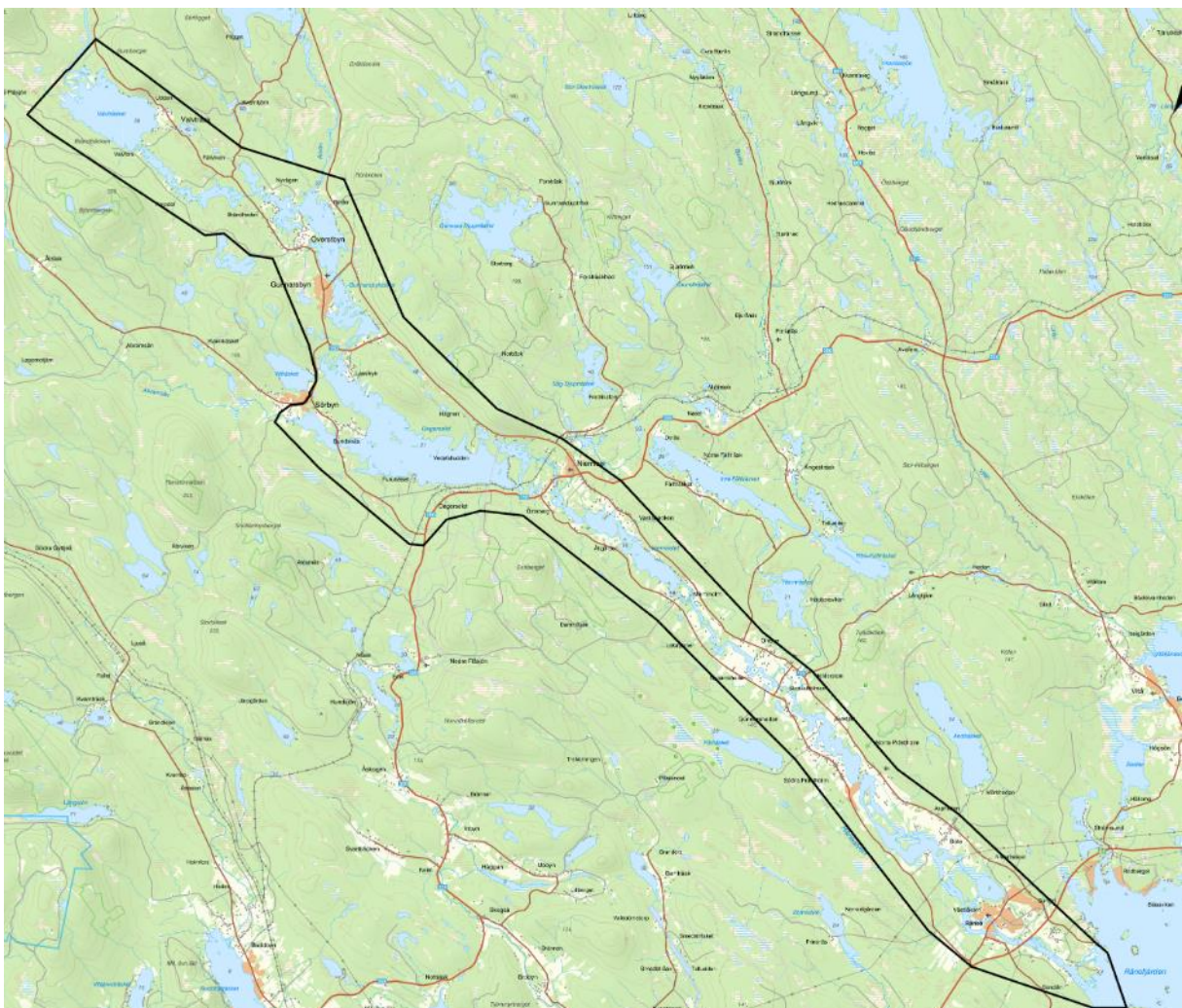
Att Vattenfall tog till sig av vår kritik och drog sig ifrån huvudfåran för etableringen av sin industripark är förvisso en liten delseger. Däremot har vi än inte fått något svar på vår viktigaste invändning till platsens lämplighet för vindkraftsproduktion. Industriparken kommer placeras mitt över avrinningsområdena till biflöden Norr-Lillån, Spikälven samt

Solälven och vi kan förvänta oss stor påverkan på vattenflödesdynamiken och ett ökat inflöde av sediment och näringsämnen. Tillsammans med ökad avverkning i området för etableringen så kommer en redan svag stam av havsvandrande öring få det svårt att återhämta sig. Samfällighetsföreningen kommer bevaka frågan noga även under 2024.

Till sist har frågan om kräftpesten lett fram till ett skarpt förslag från Länsstyrelsen om inrättande av ett så kallat kräftskyddsområde i älvdalen (figur 10). Man meddelar att "Länsstyrelsens bedömning är att införandet av skyddsområdet inte kommer att påverka lokalbefolkningens aktiviteter i någon högre grad än vad dagens lagstiftning gör. Däremot kan det komma att få en viss påverkan för tillresande fisketurister och andra".

Länsfiskekonsulent Dan Blomkvist beskriver att "om man i närtid har använt sin båt eller annan utrustning i vatten utanför länet så kommer det att tillkomma ett krav på desinfektion innan man får använda utrustningen i skyddsområdet. För lokalbefolkningen och de allra flesta norrbottningar har detta ingen betydelse men däremot kan tillresta sportfiskare, kanotister och liknande komma att beröras"

Figur 10. Länsstyrelsens förslag på kräftskyddsområdets utsträckning.

I vår omvärld

Glenn Douglas, som arbetar med Laxförvaltningsfrågor på Sportfiskarna, arrangerade den 7e till 8e november lax-konferensen Silver and Pearls på kulturens hus i Luleå. Samfälligheten representerades även av Sven Norman som höll ett föredrag om modern laxförvaltning och berättade om arbetet vi gör i samfälligheten. På konferensen fick vi även höra det senaste inom laxforskning och läget i Östersjön. Forskarna har inga klara svar på varför de två senaste årens laxuppgång varit så svag men de verkar samstämmigt misstänka att brist på föda i smoltens vandringsfas söderut kan vara en viktig pusselbit. Detta visar på vikten av ekosystembaserad förvaltning och är något vi från samfällighetens sida behöver trycka på i kommunikation med till exempel länsstyrelsen, Hav och Vattenmyndigheten samt media när tillfälle ges. Laxen i Råneälven är beroende av en god förvaltning av hela ekosystemet i Östersjön, Bottenhavet och Bottenviken.

Tyvärr ser vi att Havs- och Vattenmyndigheten samt den nuvarande Regeringen aktivt medverkar till allt för höga uttag av flertalet arter samtidigt som initiativ så som till exempel utflyttandet av trålgränsen i Bottenviken och egentliga Östersjön motarbetas. Råneälvens havsvandrande arter behöver en radikalt förändrad fiskeförvaltning från Bottenviken till Östersjön. Det är därför viktigt att föreningen också engagerar sig i det politiska spelet. Ett sätt att bidra är att stötta föreningen Östersjölaxälvar i samverkan som är en viktig medspelare på den arenan.

